

UJ KELET

ZSDO • POLITIKAI • NAPILAP

Történelmi kényszerűségek

Bethlenék megbuktak és a kurzus is megbukott. Az összefüggés világos: ha a viz kiszárad, a hal is megdöglik. Csak éppen az nem világos még ebben a percben, hogy melyikben volt az indító energia és melyik rántotta maga után a másikat. Lehet, hogy előbb a kurzus rágta ki a történelmi fejlődés és Bethlenék a kurzus dögtestén kapott vérméregzésnek lettek az áldozatai. Lehet, hogy megfordítva történt és Bethlenékből ütközött ki a politikai rohadás. Ezt még csak ezután fogja kideríteni a politikai pszichoanalízis. Egyelőre regisztrálni csak ezt lehet: a magyar kormány megbukott és szonképen a kurzus is. És mint minden rendszerváltozás idején, a kerek egyelőre még tovább futnak. Az új kormány megalkulásáig az ügyek élén Bethlenék maradnak. Rosszabbul a kurzus se járhat és az új rendszer kialakulásáig tovább garázdálkodhatik.

A mai magyar politikának ez a körképe és ez nem sokkal különb, mint akármelyik válság, amely az utolsó két esztendőben vette lázas állapotba Magyarországot. A különbség csak annyi talán, hogy most már, úgy látszik, a történelmi fejlődés mozgatta meg az erőket. Mert komolyan jelentik, hogy váratlan erővel nyomult előtérbe egy liberálisabb irányzat, összetételében pedig koncentrációs kabinet terve és ezzel kapcsolatosan már kész miniszteri listákat is kolportálnak a politikai párt körökben. Ezt a miniszteri listát úgy mutogatják, mint gerincoszlopát annak az új rendszernek, amely a mostani után következne. Miután pedig ez a lista Payer és Miksa neve mellett leginkább a Peidl Gyulát hangsúlyozza és mert valóban igaz, hogy Peidl Gyula, aki a kommün után öt napig miniszterelnök volt Magyarországnak, Bécsből Budapestre utazott, hogy az emigráció mandatáriusaként a kibontakozást előkészítse, igaznak kell azt is venni, hogy most olyan megoldást keresnek, amelyben már a történelmi fejlődés princípiumai érvényesülhetnek.

Magyarország népéletét az utolsó két évben elfejtették és megnyilatkozásait tudatosan meghamisították. A legelmaradottabb nép is csak demokráciát akarhat egy rettenetes végre jutott világháború után. A demokráciát követelő megnyilatkozások őszinték voltak és az emigrációt azért kellett az országtól elfalazni, mert a demokratikus Magyarország kiépítéséhez az hordta össze az első téglákat. Erőszakosan állították meg a történelmi fejlődést és ami az utolsó két esztendő alatt történt, az az egészséges evolúció ellenére történt.

Aki a szörnyű káoszban is megtartotta józan ítélletét, az tudhatta, hogy Magyarország politikai és gazdasági restaurálása csak egy módon lehetséges. Csak azoknak az erőknél a reaktiválásával, amelyeket a kurzus Magyarországból kivetett.

Nincs nép a világon, amely olyan erős, hogy büntetlenül kapcsolódjon ki kulturájából olyan pártokat és olyan rétegeket, amelyek nevelésükkel és ösztönükkel fogva a haladás és a munka hívei. Az országépítés munkája nem csak hozzájárítást követel, de őszinteséget és becsületességet is. A kurzus pedig éppen azokat szorította ki az országból, akik őszinteséget és becsületességet akartak belevinni a magyar közéletbe.

Talán abban is jut kifejezésre a történelem logikája, hogy országromlások emigrációkat bontanak ki magukból. A fejlődés vonalá-

ról leszorított népeket csak az emigrációk segítették vissza a népelet egészséges állapotába. A magyar emigráció nehéz, nagy munkát végzett ilyen irányban. Politikusok, írók, publicisták és a termelő osztályok más tényezői, akiket politikai vagy faji gyűlölet kergetett ki az országból, valóságos regeneráló munkát végeztek az emigrációban. De ha semmi más nem is végeztek volna, csak azt, hogy a külföldet felvilágosítsák, már akkor is az ország megújodását idézték elő, mert csak a külföldi felelősség után lehetett remélni olyan megmozdulásokat, amelyek az erőszakos kilengéseket megállították és természetes erőinek kibontására kényszerítették az országot.

Ha egy nép történelmi életének utjáról

letévedt, akkor annak vissza kell térni ahhoz a ponthoz, ahol az elhajlás megtörtént. Magyarországot nem a világháború döntötte romlásba, hanem az a brutális reakció, amely a demokráciától elszorította. Természetes, hogy történelmi életét újból ott kell felvennie, ahol a demokráciától elszakították. A történelmi fejlődés kényszeríti most Magyarországot arra, hogy a regeneráló törekvésekhez az emigrációt hívja meg. A visszatérésnek egyetlen lehetséges módja ez és ezért van sok valószínűség abban, hogy a magyar politika tényezői az emigráció tényezőivel tárgyalják meg a kibontakozás lehetőségeit. Ebben a fordulatban olyan leplezetlenül nyilatkozik meg a történelmi kényszerűség, hogy elhíhető.

Uj választások lesznek Magyarországon

Baththyáni külügyminiszter — Sándor Pál pénzügyminiszterjelölt — Garami és Buchinger Budapesten voltak — Hétfőre összehívták a nemzetgyűlést — Nyilvánosságra hozzák a Habsburg-detronizáció aktáit

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A külügyi bizottság tegnapi ülésén, melyen a kormány részéről Bethlen jelent meg és amelynél Apponyi elnökölt, elsőnek Bethlen szólalt fel, aki bejelentette, hogy a kormány lemondott. Hangsúlyozta, hogy bizonyos politikai körök céljait érdekében, úgy tüntetik fel a dolgokat, mintha az országban anarchia lenne. Ezeket az alapítványi híreket a legenergikusabban megcáfolja és kijelenti, hogy bár a kormány lemondott, felmentéséig a felelősséget minden irányban vállalja. A nemzetgyűlést hétfőre összehívták.

Bethlen a kultuszértárcát *Ernst* Sándornak, a népjólétiért pedig *Haller* Istvánnak ajánlotta fel. Hegyeshalmi kiválik a kabinetből, mert a kereskedelmi tárcát vasuti szakemberre fogják bízni. Teleszky nem fogadta el a felajánlott pénzügyminiszteri tárcát.

„Jogrendet és demokráciát!”
Peidlal együtt érkezett Budapestre Garami Ernő, akit *Buchinger* Manó, az ismert szocialista politikus is elkísért. Mindannyian a kormány *salvus conductus*-ával jöttek. A magyar szocialdemokratapárt vezéreinek mozgási szabadságát a minisztertanács a legmesszebbmőnden biztosította. A válság érlelte meg a helyzetet annyira, hogy a kormány felismerte a szocialistákkal való érintkezés végtelen fontosságát. Amikor Miksa a szocialisták képviselőjében először jelent meg a miniszterelnöknél és ismertetni akarta pártjának feltételeit, Bethlen elébevégt:

— Kérem, meg kell értenünk egymást. Önök nem követelhetnek mást, mint jogrendet és demokráciát, én pedig nem akarok mást, mint jogrendet és demokráciát.

Ezután sokáig tárgyaltak, a tárgyalásokból azonban semmi nem szivárgott ki. Garami és Buchinger tegnap visszautazott Bécsbe.

Rendszerváltozás esetén *Giesswein*-kormányra számítanak. Gróf *Baththyány* Tivadar lenne a külügyminiszter, belügyminiszter *Ujron*, honvédelmi miniszter *Szilágyi Lajos*, igazságügyminiszter *Rassay Károly*, közoktatásügyi miniszter *Ruppert Rezső*, pénzügyminiszter *Sándor Pál*.

A kormány lemondásának okai
Bethlen miniszterelnök, amikor a kormány lemondásáról nyilatkozott, megnevezte azokat, akik a kormány helyzetét aláásták. — Ezek a tényezők — mondotta — iparkodtak zavart szítani és csak azért, hogy a közvéleményt megtévesszék, képesek lettek volna a felekezeti békét is megbontani. Először azzal

a jelszóval próbálkoztak, hogy Magyarországon protestáns egyeduralkodó készül. Majd feltalálták azt az ostobaságot, hogy protestáns kormány protestáns uralmat akar behozni az országba és ugyanakkor azzal a fogással is kísérleteztek, hogy a kormány perszonáluniót készít elő egy szomszédos országgal, amelynek uralkodója katolikus. Nap nap után molesztálták ugyanazek az urak a külföldi követéségek itteni vezetőit is, azt hazudván, hogy Budapesten felelőtlen elemek szervezkednek oly célból, hogy betörjenek a fogházba és *Andrássy* és *Rakovszky* felkoncolják. Elérkezett az ideje, hogy ezeknek a nemzetellenes játékoknak véget vessünk és a hazugságok terjesztőivel szemben megfelelő megtorlást gyakoroltassunk.

Bethlen — Apponyi ellen

Apponyi tegnap egy újságról előtt élesen bírálta az ország közállapotát. Ezzel kapcsolatban Bethlen miniszterelnök egy újságról a következőket jelentette ki:

Nem tudom mit ért az alatt Apponyi, hogy a kormányzatnak nincsen megtámadási lehetőségén felülálló erkölcsi és jogi bázisa, ha ugyan nem érti azt, amit később említ, hogy a kormányzat törvénybe ütköző hihágásokat védelmez. Ugy látszik, mintha azok az uralkodó rendszer céljait szolgálnák. E súlyos vádak bizonyításával azonban Apponyi adós maradt és állításait a tények megcáfolják. Talán csak nem lehet védelmezésnek nevezni, hogy a kormány olyan egyéneket, akiket Apponyi nem szenved, tisztán az ő kedvéért és törvényes alap nélkül nem hajlandó üldözni. Ami pedig a kormányzatnak erkölcsi alapját illeti, erre csak azt jegyzem meg, hogy aki ilyen súlyos bírálatot gyakorol, annak elsősorban van szüksége arra az erkölcsi alapra, amit megtörhetetlen és kétségbevonhatatlan tények adnak meg.

Arra a kérdésre, mi igaz azokból a híresztelésekből, hogy a kormány hirtelen lemondása azért következett be, mert a jogrend fenntartásához nem kapta meg a szükséges meghatalmazást, a miniszterelnök kijelentette, hogy a kormány sem nem kért, sem nem volt szüksége felhatalmazásra, mert a kormány lemondott állapotban is rendelkezik azokkal az eszközökkel, amelyek a rend megőrzését biztosítják. A kormány lemondása a híresztelésektől teljesen függetlenül következett be, lemondásával szabad utat kíván nyitni az összes pártakezőknek.

Apponyi egy újságírónak kijelentette, hogy a miniszter nyilatkozatának érdemi részével a nemzetgyűlésen lesz alkalma foglalkozni.

A miniszterelnök nyilatkozatában említette, hogy energiabányról van szó. Nem akarjuk senkinek törvényes alap nélkül való üldöztetését. — mondotta — de kívánjuk minden irreguláris, törvényes rendeltetéssel nem bíró karhatalmi szervezet lefegyverzését, mert ilyenek önmagukban is állandóan veszélyeztetik a jogrendet és semmiféle rendezett állapotban nem tűrhetők. Ameddig a kormány magát erre el nem határozza, gyengeséget látok benne a jogrend megvédésére.

Károly apanássa

A napkövetek tanácsmai ülésén nem fogja tárgyalni Károly apanássa kérdését és ennek az utódállamok közötti felosztását, csupán ama körülményeket fogja vizsgálni tárgyává tenni, amelyek az exkirály és családja ellátásával kapcsolatosak és megbeszélése eredményét majd közli az érdekelt kormányokkal.

Azoknak a híreknek a megcáfolására, amelyek szerint a Bethlen-kormány nem járt el elég őszinteséggel a Habsburgok detronizálásánál és visszaterésükre nyitott ajtót hagyott volna, a nemzetgyűlés külügyi bizottsága elhatározta, hogy a nemzetgyűlés plénuma útján felhatalmazza a kormányt mindazoknak a diplomáciai jelezéseknek a megismertetésére, amelyek október 21. óta érkeztek, hogy ezekkel a korábbi igazolja a Habsburg-detronizáció mellett elfoglalt álláspontját.

Windischgrätz herceget, akit eddig Pozsonyban őriztek, Aranyosmarótra szállították.

Magyarország meghívása a népszövetségbe

A magyar kormány jegyzéket intézett a népszövetség titkárságához, amelyben közli, hogy Apponyi lemondott arról a megbízatásáról, hogy Magyarország felvételét a népszövetségbe elintézte. Közli, hogy Apponyi lemondását a kormány elfogadta. A jegyzék ezután a következőket tartalmazza:

A békeszerződés 11. §-a szerint minden háború, vagy háborús fenyegetés, ha abban a népszövetségnek akármely tagja is részes, az egész népszövetség ügye és mindenestire a szövetség kötelessége közbelépni. A népszövetségi paktum 11. §-a értelmében két olyan állam között felmerülő nézeteltérés esetén, mely államok közül az egyik, vagy mindkettő tagja a népszövetségnek, kötelesek a felmerült

differentia elintézését a népszövetségre bízni és a szövetség határozata konzekvenciáinak magukat alávetni.

Annak a krízisnek folyamán, amelyet Károly exkirály visszatérése idézett elő, Magyarországot a legkomolyabb háborús veszedelem fenyegette, jóllehet a magyar kormány a puccs első 24 órájában ünnepélyesen deklarálta, hogy fegyverrel fog elfojtani minden oly akciót, amely a békét veszélyezteti. A Magyarország elleni háborús fenyegetést ennek ellenére olyan katonai akciók követték, amelyek semmi kétséget sem hagytak fenn azítant, hogy a helyzet a végső óráig feszült. Hála a nagyhatalmak magatartásának, a veszély már elmúlt, ámde a magyar kormány kénytelen keserűséggel megállapítani, hogy a népszövetség részéről semmi komolyabb lépés nem történt a béke érdekében, ami pedig szerződéses kötelessége lett volna a népszövetségnek. Kötelessége hangsúlyoznia a magyar kormánynak, hogy a 17. §-ban foglalt elvek ellenére, Magyarország nem kapott meghívást a fenti ügyből kifolyólag a népszövetségtől.

Amikor Magyarország aláírta azt a trianoni békét, mely a népszövetségi szerződés integráns részét képezi, úgy gondolja a kormány, joga van ezt a tiltakozását a népszövetségnek és annak minden egyes tagjának is tudomására hozni.

Az országos zsidó kórház ügye

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Annakidején részletesen megírta az Uj Kelet, hogy az Erdélyi és Bánáti Országos Zsidó Kórházegyesület országos akciót indított egy Kolozsvárt felállítandó nagy zsidó kórház érdekében. Van Kolozsváron egy másik zsidó egyesület, a Poale Cedek munkásegysége, melynek egyik célja szintén kórházépítés. A Poale Cedek némi tökével is rendelkezik és telke van az Ecetgyár-utcában. Magától felvetődött tehát az együttműködés terve. Az erre irányuló tárgyalások meg is indultak a két egyesület között s azokról dr. Blumenfeld Sándor számolt be a kórházegyesület előkészítő bizottságának szerda esti gyűlésén.

A gyűlést Wertheimer Miksa elnök nyitotta meg azzal a bejelentéssel, hogy a Poale Cedek delegatúrait is meghívta. Azután a gazdasági főnök lemondásával foglalkozott a közgyűlés, mely bizalmat szavazott Feuerstein Béniének, aki vissza is vonta lemondását.

Dr. Blumenfeld beszámolója így hangzott:

— Nézd, Simi, nézd, a frász beléjük vágott. Szidnak bennünket.

Simi kirugta összehuzott ballábát a kocsiból és elnyújtózott a bőrülésen.

— Hm? — kérdezte és vállat rántott. — Sokalják, hát majd alkuszunk. Az öreg majd dühöng megint — és jót nevetett már előre a gazdáján.

— Fenét ez — mondta a másik — zsidóznak.

— Cirkusz — köpte ki a szót Simon — valaminek mindig kell gyönni.

Többet nem is szólt. Elaludt a bőrüléses kocsiban, ahol sohse volt antiszemitizmus, ahol csak az időjárás érződött, a tél, vagy a nyár, meg, hogy volt-e zab, vagy már elfogyott.

És Simon álmodott. Mert álmodós lelki volt, hiszen keleti vér aludt benne és álmodott a moziról, amely ott vele szemben játszott valami gyilkosságos detektívtörténetet.

II.

Simon, a hosszú Simon, a Dunától arra hajtott a Népszínház felé, — ő még mindig úgy hívta a Nemzetit — lassított a Tinódi szobornál és elkanyarodott a színház bejárata előtt. Méskor mindig egyenesen hajtott, egyenesen ment be a Rákóczi-utról, a Népszínház-utcaba és elkerülte ezt a szögbe utazást. Nem takarékoskodott, Simon semmivel se takarékoskodott, se az idővel, amely nem az övé volt, se a pénzzel, amit mások fizettek neki. Simon csak utalt arra menni. Simonnak fájt, ha ott kellett dolgoznia, a rozszant kocsi elé

— Azok a tárgyalások, melyeket Neuberger Zsigmondné vezetésével a Poale Cedek megbízottjaival folytatunk nem jártak a kellő eredménnyel. A zsidó munkások egyesülete olyan követelésekkel állt elő, melyek csak akkor lennének aktuálisak, ha az országos kórház már meg lenne. A Poale Cedek többek között azt kívánja, hogy az országos kórházegyesület vezetőségének a fele az ő tagjaiból kerüljön ki. Meg kell értenünk a Poale Cedekkel, hogy céljaink teljesen azonosak és ha szétforgácsoljuk az erőket, a zsidó kórház ügye már is megbukott. Aggodalmukat fejezték ki, hogy szegénysorsu beteg háttérbe fog szorulni a gazdagokkal szemben. Ez a feltevés a legabszurdabb dolog, mert a kórház főképen csak szegény ember veszi igénybe, de az alapszabálytervezet nyíltan kimondja, hogy minden zsidó, de nem zsidó beteget is felvesznek. Általában annyira nehézség görődött a megegyezés elé, hogy a tárgyalásokat meg kellett szakítani.

Léderer Albertné kifejti, hogy az együttműködést okvetlenül létre kell hozni s javasolja, hogy mind a két egyesület delegáljon egy háromtagú bizottságot az egyezkedési tárgyalások újbólfelvételére. A közgyűlés az indítványt elfogadta s a kórházegyesület részéről Léderer Albertné, dr. Blumenfeld Sándor és dr. Jakobi Józsefet delegálta a bizottságba. A közgyűlés kimondotta még, hogy átiratot intéz a Poale Cedekhez, nevezze meg ő is a delegatúrait. A bizottság vasárnap ül össze s a tárgyalások eredményéről a legközelebbi közgyűlésen fog jelentést tenni.

Komolyan foglalkozik a kórházegyesület azzal a tervvel, hogy egyik tagját Amerikába küldi propaganda körutra, hogy az Erdélyből kivándorolt zsidókat az akciónak megnyerje.

A perszonálunió. A perszonálunió kérdése mindig olyankor lép az események homlokterébe, amikor a kurzus nagybirtokos-politikusai földjeik megmentése érdekében minden lehetőséget és lehetetlent megmozgatnak. Bethlen István magyar miniszterelnök is ilyen birtokmentési akciót kezdett a román-magyar perszonálunióval a propagálásával. Hogy ez az akció milyen gyöngye alapon áll, arra elesen rávilágít Groza Páter erdélyi miniszter mai nyilatkozata. A miniszter komolytalan dolognak jellemezte a perszonálunió-ügyet már a két nép heterogén természete miatt is. A magyar kormány bukásával ez a politikai jelszó is eltűnik egyelőre.

kötött nyomorult gebével, itt eszébe jutott, hogy szegényen a ruhája kopottságát. Mert itt előkelő stand volt. Itt álltak a kétfajta gummikerekek, a borotválópofaju konkurrensok. Méskor rájuk se nézett. A szemé elborult és elrövedezett. Ha ő is ott állhatna. Ha szarvasbőrkeztű lenne a kezén és a zsiros, ócska kalapja helyett finom velurkalapot hordana.

Most arra, előttük kocogott. Mosolygott is. Aztán szinte egészen megállt és odaszólt:

— Na, mi van?

Az ostorával elsuhintott az egyik és azt mondta:

— Semmi. A Dob-utcában pogrom volt az éccak.

— Osz? —

— Osz semmi. A Weisz arra gyött a Kör előtt és az egyik tiszt hazavitette magát — Fizegett?

Most egy hatalmas alak jött elő a lovak közül. A Weisz volt. Közbevágott.

— Hogy ne fizetett volna? — Nevet. — Eltörttem volna a derekát. Jó helyre vittem. A Nap-utca. Ott ugrálhattott volna.

Simon a tarkóját vakarta.

— Nem jó ez, nem jó. Majd ránk is kerül a sor. Zsidó, az zsidó. És mindig az utcán, éjjel is az utcán. Más ember alszik, otthon van, senki se bántja. De mink...

A gebéjére vágott. Oda a farka tövére, hogy ugrott e yet. Az ostorával megfogta a kalapját és elindult. A stand felé, a Nagyfűvaros-utcahoz. (Folytatjuk.)

Simon, a kocsis

Írta: Ujvári László

I.

Kocsis volt Pesten, egyszerű konfliktokocsis, olyan nérkocsissegéd, aki ott ácsorgott a gazdája girhes lovával egy zenebonás kávéház előtt, a Népszínház-utca, meg a Nagyfűvaros-utca sarkán. Szemben a lovával az Eldorádó mozgó volt, jobbra mindjárt a Tisza Kálmán-tér, mindenütt meg a nagy város, az ő girbe-görbe utcáival, a Dunának szaladó körutjaival, amelyeket olyan jól ismert, amelyek ép úgy az övéi voltak, mint ez a pár lépés hosszú stand, amelyen ott állt a ló is, a kocsi is, meg ő.

Aztán zsidó volt; zsidó kocsis. Ezt meg kell mondani, mert ki tudná kitalálni róla a sok kocsis közül Pesten, hogy zsidó, hogy épen ő is zsidó, mikor majdnem mind az, de vannak köztük svábok is. Hátha ő a sváb, vagy a magyar, ki ismer rája, ki ismeri fel őket, mikor kalapjuk a szemükre van huzva és mindegyik jassz argót beszél és nem idegebb neki a Dob-utcaól a Krisztina-ut Budán. De meg ő maga se igen gondolkodott még etelő, miért is kellett volna ezen gondolkodnia. Mondta-e rá valaki is, hogy büdös zsidó és bánta ő, hogy kit visz a kocsiján. A taxát tul kellett fizetni mindenkinek, ő kihuzta a pénzt a bankártól, meg az utcalánytól is, akit vizitre vitt minden héten kétszer a Bérkocsis-utcából.

Valaki, az egyik kocsis a standról egy újsággal a kezében előtte hadonászott:

A jegybank a liberálisokó

A Banca Nationala nem ad kölcsönt az államnak — Bratianuóknak sürgős a hatalom átvétele — Take Jonescu és Cudalbu nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kormány közeli átszervezésének kérdése foglalkoztatja ma a politikai köröket. Megállapítják, hogy az átszervezés elkerülhetetlen. Averescu most elsősorban a néppárti miniszterek kicserélésére gondol, a szélesebb körű átszervezést későbbre halasztja. A parlament megnyitására azonban, tekintettel a súlyos pénzügyi krízisre, változás nem fog beállni. Ma a kormány minden tagja

a gazdasági kérdések intézésével van elfoglalva.

Epen a gazdasági ügyek rendezése miatt Titulescu se térhet vissza egyhamar Párisból. Nélküle pedig sem személyi, sem más lényeges kérdésben nem döntenek.

A kormány most a parlament megnyitásának előmunkálatait végzi és bár a kiadott kommuniké nem emlékszik meg arról, úgy tudják, hogy a tegnapi miniszter tanácson már a trónbeszéd főbb pontjait is megbeszélték.

Tegnap este hat órákor tartották meg a minisztertanácsot Averescu elnöklétével.

A minisztertanácson

elhatározták, hogy az összes minisztériumokba bevezetik a hétórás folytonos munkaidőt, — nehogy a tisztviselőknek naponta négy utat kelljen megtenni.

A minisztertanács konstatálta, hogy több közigazgatási hatóság türelme és méginkább az érdekelték rosszhiszemű magatartása következtében még ma is vannak tisztviselők, akik nem tették le a hűségüket. A kormány elhatározta, hogy azonnal felmenti a szolgálatól mindazokat a tisztviselőket, akik az esküt haladéktalanul le nem teszik.

Ezután Take Jonescu helyettes pénzügyminiszter beszámolt a Banca Nationala ügyéről és rámutatott arra, hogy a leinek a párisi tőzsdén észlelt javulása sokban javított a helyzeten és

a felszámolás nagyobb nehézség nélkül fog megtörténni.

A pénzügyminiszterre hárul a felszámolás módjainak megállapítása.

Averescu tábornok jelentést tett a koronázási bizottság jelentése alapján a koronázási munkálatokról. Megállapította, hogy a munka előrehaladt és nem sokára minden teljesen elkészül.

A minisztertanács végül több kisebb törvényjavaslatot fogadott el és megbizta az illetékes minisztereket, hogy azokat a parlament elé terjesszék.

A nyolcszázmillió leies kölcsön ügye is belpolitikai kérdéssé vált, tekintettel arra, hogy a Banca Nationala nehézségeket gördít a kormány útjába. Ismeretes, hogy a jegybankra ma a liberálisok gyakorolják a legnagyobb befolyást és hogy

a liberálisok a jegybank vezetését a maguk számára akarják megszerezni.

Hírek kerültek forgalomba arról, hogy a liberálisok hajlandók a kormány elleni offenzívát beszüntetni, ha a kormány a Banca Nationala élére liberálispartit szakembert állít. Ezt a hírt még egyik fél sem cáfolta meg. Az a feltevés alakult ki, hogy Averescu tábornok sikere nem az volna, ha még néhány hónapig hatalmon maradna, hanem az, ha a Banca Nationala élére új kormányzót nevezne ki, aki nem tartozik a liberálispartit soraiba.

Take Jonescu különben hosszas tárgyalásokat folytatott a nagybankok igazgatóival. A tárgyaláson megjelent Anghelescu pénzügyi államtitkár és Ortescu pénzügyminiszteri titkár is. A megbeszélések elsősorban a bankok készpénzhiánya miatt előfallott bajok körül folytak. A tanácskozások után Take Jonescu kijelentette, hogy Titulescu párisi útjára vonatkozólag csak annyit tud mondani, hogy

a pénzügyminisztert a franciák szívesen fogadták.

A Banca Nationala 800 millió kölcsön ügyében a banktól még nem érkezett válasz. Az új adókról hozzáintézett kérdésekre Take Jonescu szűkszavúan és csak annyit mondott, hogy az adóvallomások beadásának határidejéről és az egész vagyonadóügyről csak a pénzügyminiszter hazaérkezése után fognak határozni.

A paktumtárgyalások mezeasul tovább folynak. Dr. Sokol Aurél, aki tegnap este érkezett Kolozsvárra, kijelentette, hogy értesülése szerint a megegyezést aláírták. Nem valószínű azonban, hogy ezt — ha a valóságnak megfelelően — Maniuék nem publikálták volna. Mindkét fél szívesen ragaszkodik feltételeihez.

A liberálisok azt ajánlották, hogy küssék meg a paktumot, vegyék át a hatalmat és azután majd a felmerülő kérdésekben megegyezzenek.

Az erdélyi nemzeti pártiak ezzel szemben előbb tisztázni akarják az összes függő kérdéseket és csak a teljesen kész megállapodás után hajlandók a megegyezést aláírni. Maniu és Bratianu tanácskozásairól egy ismert politikus kijelentette, azokon nem történt komolyabb lépés semilyen irányban. A tárgyalások a mandátumok elosztásáról folynak.

A liberálispart különben már megállapította a pártkongresszus programját. A program a következő pontokból áll: 1. Az új alkotmány reformja. 2. A pénzügyi helyzet sürgős szanálása, nagy megtakarításokkal, a szinokurák megszüntetésével és

az oktalan pazarlás abbahagyásával.

3. Az adók redukálása. 4. Jó közigazgatás, szakképzett és becsületes tisztviselőkkel. 5. Konszolidált gazdasági politika.

Cudalbu miniszter nyilatkozott a sajtó képviselőinek, az Averescu-kormány helyzetéről. Kijelentette, hogy a kormány távozásának híre ellenzéki forrásból származik, mert az ellenzék mindenáron meg akarja nehezíteni a kormány helyzetét. A lei esetéért — mondotta a miniszter — a jelenlegi kormányt nem lehet felelőssé tenni.

Miért tiltották be a lei átutalását

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Hetekkel ezelőtt indult meg a volt osztrák-magyar monarchia és az utódállamok polgárai között fennálló követelések és tartozások összeírása. A likvidálás azonban még mindig nem vette kezdetét. Ez indította rá az érdekelteket, hogy egyenként és magánúton rendezzék a gazdasági életre is káros hatású függő ügyeket. Egyik ilyen elintézetlen kérdése az utódállamoknak, főleg Romániának, a régi pénztranzakciók likvidálása. A háború tartama alatt sok magyar állampolgár kapott pénzt külföldi, többnyire Amerikában élő rokonaitól. Mikor a forradalom kitört, a bankoknál lévő ilyen természetű idegen összegeket zár alá helyezték. A román impérium életbelépésével Erdély és Magyarország között megszaktadt a gazdasági kapcsolat és így az átutalt pénzeket tulajdonosához eljuttatni lehetetlen volt egészen mostanáig. Időközben azonban óriási eltulodások állottak be a különböző államok valutájában.

Az Uj Kelet munkatársa ez ügyben kérdést intézett Christache Simionescu pénzügyi államtitkárhoz, aki válaszában ezeket mondotta: — A külföldi pénzintézetekhez külföldről átutalt pénzek Romániába való tranzakciója szabályozására külön rendelkezések nincsenek. A bankok a pénzt is úgy tekintik, mint az árut s olyan árfolyammal utalják át, amilyenek ők kapták, hacsak külön kikötés nincs az érdekeltek között arra, hogy eredeti valutában történjenek a kifizetések. A jelenlegi árfolyam szerinti fizetés esetén a bankok tönkrementenek.

A lei külföldre való átutalása betiltásáról is nyilatkozott a vezérigazgató.

— A betiltás a valutaszpekulációval van kapcsolatban s az ismeretes párisi hamis deviza manőverrel. Főleg azonban a valuta megjavítását célozza ez a rendelkezés. A tilalom azonban nem zárja ki a külfölddel való pénzforgalmat, csak annyiban nehezíti meg, hogy csakis idegen valutát lehet más államba átutalni. A kereskedők úgy segíthetnek magukon, hogy külföldi valutát vásárolnak itthon és azt bank útján átküldik külföldre. Valószínű, hogy a tilalmat rövidesen felfüggesztik. Bővebbet nem tudok, mert valutaügyekben semmi hatáskörünk nincs.

Elismerik a szovjetkormányt, ha a cári adósságokat megfizeti

Románia és Oroszország — A kicserélt kommunisták családtagjai is kimehetnek Oroszországba

— Az Uj Kelet levelezőjétől —

Az orosz forradalom évfordulója alkalmával Csicserin fogadta a diplomatákat. Az üdvözlések után kijelentette, meglepődéssel konstatálja, hogy egy év óta szaporodott azoknak az államoknak a száma, amelyekkel Oroszország állandó összeköttetésben van. Kifejezte azt az óhaját, hogy valamennyi állammal helyreálljon a békés gazdasági viszony. A bolsevista kormányon nem fog mulni, hogy azokkal az államokkal is összeköttetést hozzon létre, amelyekkel eddig nem sikerült közeledést elérnie.

A Havas-ügynökség közli a francia külügyminiszter jegyzékét, amelyet november 8-án nyújtott át a párisi angol nagykövetségnek. A jegyzék kifejtja a francia kormány álláspontját Csicserinnek azzal a közlésével szemben, hogy elismeri a cári Oroszország adósságainak egy részét, ha elismeri a szovjetkormányt.

A jegyzék konstatálja, hogy Csicserin nyilatkozatai a francia politika eredményei. Majd felsorolja azokat a feltételeket, amelyeket a szovjetkormánynak feltétlenül teljesítenie kell, hogy Franciaország tárgyalhasson vele. Elsősorban azt kívánja, a moszkvai kormány jelentse ki kétértelműség és fentartás nélkül, elfogadja a Franciaország által kívánt elveket az orosz adósságok tekintetében, annál is inkább, mert e feltételek csak a nemzetközi jog alkalmazását jelentik.

Oroszország és Románia között Beszarabia az egyetlen ütközőpont. Minthogy azonban Oroszország területiális kérdésekért, bizonyos határon túl, nem exponálja magát a békés viszony helyreállításának útjából rövidesen az utolsó akadály is el fog hárulni. Egy román diploma, akit a román-orosz tárgyalások újratelveteléről megkérdezték, kijelentette, nem helyes az az álláspont, hogy Románia és a szövetségesek végleg rendezték Beszarabia ügyét és az oroszokkal nem kell erről tárgyalni. Az oroszok a szerződések megkötésében nem vettek részt. Feltétlenül szükséges, hogy Oroszországgal is megállapodást létesítsünk.

Azt a tényt, hogy Beszarabia önként csatlakozott hozzánk, az oroszok is el fogják ismerni, de ez nem jelenti, hogy száraz formalitásból, elutasítsunk ebben a kérdésben minden tárgyalást. Elsősorban a realitásokkal kell számot vetnünk. Előrelátó politikus nem ignorálhatja az oroszokat és nem követhet vakon másokat, akik az oroszok ignorálását kívánják tőle.

Jungerth Mihály, a magyar kormány megbízottja egy nyilatkozatában kijelentette, hogy a magyar tiszokkal szemben kicserélt kommunista elitáltak családtagjait is ki fogják engedni Oroszországba. Még pedig úgy tervezik, hogy a harmadik transzporttal fogják a családtagok első transzportját kiszállítani, a negyedik transzporttal fog menni a családtagok második csoportja és így tovább. Végül egyszerre fogják elindítani mindazokat a családtagokat, akik még visszamaradtak.

Anglia, az Egyesült-Államok és Japán beleegyeztek haderejük csökkentésébe

Franciaország Hughes javaslata ellen — Osztrák küldöttség Washingtonba

Washington, november 16. A leszerelési konferencián ma folytatták a tárgyalásokat. Az olasz delegátus után Briand szólalt fel, aki többek között kijelentette, hogy nem osztja Balfour véleményét Hughes javaslataival szemben. Amikor Washingtonba jött, már tudta, hogy az Egyesült-Államok ezen a konferencián elkészített tervvel állanak elő.

— Nincs jogunk — mondotta Briand — a népekben a végleges béke iránti reményeket kelteni, ha nem határozzuk el magunkat arra, hogy meg is találjuk az eszközöket, amelyekkel ezeket a reményeket valóra válthatjuk.

Briand ezután kifejtette, Hughes nyomain halad, azon az úton, melyen a konferencia egyedül haladhat és ha nehézségek merülnek fel, a francia delegátusok az összes jóakarajú emberekkel együtt megkötözik erőfeszítéseiket, hogy újra az egyenes útra tereljék az igazságot. Örömmel állapítja meg, hogy

Nagybritánia hozzájárult a tengerészeti leszereléshez

és kijelentette, Franciaország sem érdektelen a tengerészeti problémában, melyről alkalmas pillanatban meg fogja mondani a maga véleményét. A háború érezhetően sújtotta a francia flottát, amely már ugyanis sokkal gyengébb volt, mint lennie kellett volna.

— Itt nemcsak költségvetési kérdést vitatunk, — mondotta — hanem sokkal magasabbrendű dolgot, azt, hogy a népek meg tudják-e egymást érteni. Amikor a szárazföldi leszerelés problémáját napirendre tűzték, Franciaországnak nem volt kétsége aziránt, ehhez csatlakozni kell, de akkor, mikor ez a kérdés megvitatásra kerül, meg kell ismertetni a közvéleménnyel Franciaország helyzetét. Meg vagyok arról győződve, hogy az igazság szellemétől áthatva önk el fogják ismerni,

Franciaország nem tart meg több fegyvert, mint amennyi biztonságára okvetlenül szükséges

és nincsenek titkos gondolatai.

Briand beszéde után Hughes válaszolt és megismételte, ha a hatalmak megegyeznek az ő javaslatainak elfogadásáról, akkor a támadó tengeri háború majdnem lehetetlen lesz.

Az összes nagyhatalmak képviselői kijelentették, hogy elvben

elfogadják Hughes javaslatát.

Balfour Anglia nevében kijelentette, tisztában vannak a helyzettel és bár örültség volna azt hinni, hogy itt megtudják gyógyítani a világ összes sebeit, meg kell mutatniuk készségüket arra, hogy minden lehető elkövetnek a világ békéjének fentartására. Európa békéjére a legnagyobb jelentőségűnek a szárazföldi leszerelést tartja. Japán delegátusa kijelentette, hogy elvben szintén elfogadja a javaslatot, Japan kész haditengerészetét a javasolt mértékben csökkenteni, azonban bizonyos módosítások szükségesek.

Ezután a fegyverkezés korlátozása tervének kidolgozására szűkebb bizottságot küldtek ki, amely elfogadta azt az elvet, hogy

Nagybritánia, az Egyesült-Államok és Japán beleegyeznek tengeri haderejük csökkentésébe.

Az egyezmény azonban csak úgy válik érvényessé, ha Franciaország és Olaszország is aláírják.

Egy bécsi távirat jelenti, hogy Ausztria egy Washingtonba küldendő küldöttség összeállításával foglalkozik. A küldöttség célja az volna, hogy Amerikánál az Ausztriának adandó hitelt eddig megakadályozó zálogjog felfüggesztését sürögösen kieszaközölje. A küldöttség rendkívül nagy költségeket okozna Ausztriának, ezért előzetes tárgyalások indultak meg abban az irányban, hogy lennének-e a washingtoni utnak komoly kilátásai.

A beszarábiai agrárreform

Irta H. Block.

Besarábia agrárország. 4.084.504 hektár földjéből 3.046.670 hektár, tehát 74,01 százaléka szántóföld, 62.424 hektár (1,63 %) kert és szőlő, 266.096 hektár (6,8 %) erdőszeg. Délen halban és sóban bővelkedő tavai vannak. Besarábia tehát elsőrangú mezőgazdasági ország. Ipara alig van és nem valószínű, hogy fejlődhetne, mivel nincsen nyersérc, fűtőanyag és nincs megfelelően képzett munkás-tömege.

De remény van rá, hogy olyan gyárakat állítsanak fel, amelyek a mezőgazdaság termékeit dolgozzák fel (alkohol, konzerv és növényolaj gyárak stb.). Besarábia gazdagsága azonban ezental is tisztára a föld hozadéka. Bizonyos, hogy észszerű gazdaságpolitikai feltételek mellett Besarábia Nagyrománia élestarává válhat.

Mindenekelőtt azonban az agrárkérdés káoszából kell az országnak kijutnia. A beszarábiai parasztot rá kell szoktatni az intenzív gazdálkodásra: a földnek olyan megmunkálására, amely ellefjéti vele a mai özönvíz előtti földmegmunkálási módszereket. Erre annál nagyobb a szükség, mivel a paraszt ma már sajátjának tekint az országot és a nagybirtokos, aki lemond latifundumairól, a megmaradt földön intenzívebb munkát akar folytatni.

Mit kell tehát tenni elsősorban Besarábiában a földkérdés megoldása érdekében? Az agrárreformot 1918-ban határozták el az országos parlamentben (Sfatul Tarii) és ezt a román törvényhozás Vajda-Voevoda kormányzása alatt jóváhagyta.

A törvényhozás elapjában véve befejezett tényeket hagyott jóvá. Mert az első orosz forradalom alkalmával a parasztok a nagyobb birtokok urai lettek. Erőszakkal sajátították ki a földeket, berendezéseket széthordták, megtörtént az is, hogy az ellentálló földbirtokost legyilkolták. A román hadsereg közbelépése vetett véget ezeknek az erőszakoskodásoknak. De az agrárrevolúció már megkezdődött és be kellett fejezni a rend és igazságosság jegyében.

Az agrártörvény nem a legjobbak közé tartozik, még ma is magán viseli az orosz forradalom jellegét. De kétséges, hogy Besarábia, épugy mint Oroszország, alkalmas-e a földek expropriálására. 1917. nyarán nem gondoltak erre. A gazdasági és kulturális logikát alárendelte a politikai okosság. Ez a politikai belátás akkor azt parancsolta, hogy az agrár és ipari termelés szerszámai annak a tulajdonosnak legyenek, aki azokat kezeli. Ennek köszönhető, hogy a munkás rávetette magát a gyárra, a paraszt a földre. E fait accomplival számítani kellett, Besarábia örült, hogy itt nem került sor az orosz forradalom elmélyítésére...

Az agrárreform ezek szerint az átmeneti idő tipikus terméke. Aki a tervezetet elkészítették, szociálpolitikai nevelésüket a forradalmi félvé mitingjein nyerték, sem tárgyi tudásuk, sem a gondolkodás érettsége nem volt meg hozzá, hogy ilyen fontos ügyet intézhessenek. Legkevésbé voltak rátermettek a beszarábiai viszonyok intézésére, ahol a birtoklás formái annyira kuszáltak.

Igy semmiképpen se végeztek jó munkát. Ez bebizonyult az utolsó három esztendőben. Az agrárreform nem igazodott az itteni viszonyokhoz és a törvény nem gondoskodott a gyakorlati végrehajtásról. Azok a férfiak, akikre rábízta a törvény előkészítését, még nem készültek el az agrárreformmal.

Igy jutottunk oly állapotokhoz, amelyek senkit se elégittek ki. Nem elégitették ki a parasztokat, akik évszázados álmukat látták beteljesülve, nem elégitették ki a földbirtokosokat sem, akik az új viszonyokba már beletörődtek. Természetes, hogy ilyen körülmények között a dolgoknak, a termelés láttá a kárát és az agrárreform olyan csigalépcsőkkel ment előre, hogy ma, a harmadik év végén mindössze 160.000 hektárt sajátítottak ki és osztottak szét: vagyis az egész komplexum tíz százalékát. Igen sok föld paragon havert, csak azért, mert senki sem tudja, ki a tulajdonos.

Az agrárreformot a Casa Noastra útján akarták megvalósítani. A Casa Noastrának egész Besarábiában vannak fiókjai és autonóm működési körrel van felruházva. De mindjárt a reform végrehajtása első idején bajokat okozott az, hogy a különböző tulajdonjogi állapotokról, közbirtokosságról stb., nem lehetett megtalálni a szükséges okiratokat, telekkönyvi fejtegetéseket, nem voltak megbízható földmérés adatok, nem lehetett tudni, milyen kártalanítási összegeket kell fizetni az előző tulajdonosoknak. A Casa Noastra kénytelen volt az agrárkérdés megoldása érdekében olyan lépésekre vállalkozni, mely nem tartozott hatáskörébe.

A kisajátításnál a Casa Noastra értékes tapasztalatokhoz jutott. Ma már az expropriációs gyorsabb tempóban megy november végéig háromszázezer hektár föld áll készen az átadásra. A többi átadandó föld listái is készen vannak. A föld megmunkálása azonban még mindig nagyon patriarkális módon történik. Az eke első soha nem fogott a paraszt két ökrönél többet, az eke sohasem szántott mélyen, épen csak hogy a dudvát pusztította ki. A nagybirtok sem dolgozott intenzíven. Ha most a földosztással nem gondoskodnak gépek-ről és agronomusok utasítása szerint való munkáról, akkor jödeig nem lesz semmi haszon a beszarábiai kitűnő földből.

A nagybirtokból száz hektár szántóföld nem esik kisajátítás alá. A régi tulajdonos birtokában marad minden a birtokhoz tartozó kert és szőlő. A kisajátítás összege az utolsó háború előtti tíz év középárának tizenyolevszorosa. A kamatláb középarányosa 30—80 lei. Az egykori tulajdonos 540—1440 leit kap a jól megművelt föld hektárjáért, míg ma a paraszthektár 6000 leibe kerül.

A földbirtokosok természetesen erősen dolgoznak azon, hogy ezt a megváltási árat más becslési árakkal cseréljék fel. Egyesületet alakítottak e célból és emberek állandóan Bukarestben vannak. Mostanában az a kívánságuk, hogy legalábbis azt a megváltási összeget adják, amit a regátban adnak a földbirtokosoknak — 3—5000 leit — hektáronként és hogy ugy mint Oromániában, 500 hektár maradhasson birtokukban.

Annyi bizonyos, hogy Besarábia, amely Nagyrománia területének tizennégy százaléka, eddig a kenyérmagvaknak és azoknak a mezőgazdasági termékeknek, amelyekre mulhatatlan szüksége van az országnak, körülbelül tíz százalékát szolgáltatta. Bizonyos azonban, hogy intenzív munka mellett harminc százalékkal lehet fokozni a termelést.

Ezidén kitűnő gyümölcsstermés volt az országban. Lengyelországba vittek ki s ilvát nagyobb mennyiségben. Az ország bora kitűnő, de az állandó nagy hőség miatt ezidén nem termelt annyi, mint amennyit vártak.

— A külföldi tehervonatok bejuthetnek Romániába. Az Uj Kelet tegnapi száma hosszabb cikkben foglalkozott a s CFR. vezérigazgatóság azzal az intézkedéssel, amellyel az export-import lebonyolítására, idegen vasuti szerelvények Romániába jövetelét megengedte. A vezérigazgatóság tegnap utasítást küldött az összes üzletvezetőségeknek és abban fixirozta az idegen szerelvények kezelésének összes kérdéseit. Eszerint az idegen (magyar, csehszlovák) vonatok ezental átjuthetnek a határon és hetvenkét óráig ki és berakodhatnak. Ennél hosszabb idő után fekbért kell fizetni. Sem a kivitelnél, sem a behozatalnál a határon átrakodni nem kell. A vonatot kísérő személyzet külföldi is lehet, csak a mozdonyvezetőnek kell a határtól kezdve romának lennie. A vonatok igénybevételét a polgármesternek vagy a prefektusnak be kell jelenteni és csak azután lehet megkezdni a berakást. A vonatok magukkalhozott fűtőanyagot használnak. Az árukat nemzetközi szállítólevéllel kell feladni. Az uton előforduló veszteségek a feladót terhelik. Az idegen szerelvényekre, Romániában való közlekedésük alatt, a belföldi vasuti szabályok érvényesek.

Előértekezlet az iparkamarai választásokra

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Szerda este az iparkamarai választások ügyében Metes prefektus értekezletre hívta össze Kolozsvár kereskedő és iparostársadalmának képviselőit. Az értekezleten a Sfatul Negustoresc nevében dr. Pap Sándor szólalt fel, aki a kereskedelmi tanács álláspontját akarta keresztülvinni.

Metes prefektus megnyitójában megállapította, hogy minden iparos és kereskedő szavazhat, tekintet nélkül arra, hogy felvették-e a listába, vagy sem. Nagy János kijelenti, hogy az iparos társadalom nem tűrheti meg a kamarában a bankok képviselőit az iparosválasztottak sorában. Az iparvállalatokat fenntartó bankok ugyanis ártnak a kisiparnak. Osveda, a Banca Agrara-igazgató és Farkas Mózes dr. kimutatják, hogy a bankok közgazdasági jelentőségét úgy az ipari, mint a kereskedelmi életben elvitatni nem lehet s így joggal követelnék helyet a kamarában.

Pap Sándor előadja, hogy a Sfatul Negustorescnek kész listája van és azon nem változtat.

Jahoda Károly és Weisz Sándor dr. kifogásolják, hogy ezen az értekezleten, melynek célja a vélemények kicserélése, kész listára hivatkoznak és ezzel megakasztják Metes prefektus jó szándékát. Kéri, hogy mutassa be a Sfatul listáját, mert ha az a tényleges közgazdasági érdekeket reprezentálja, úgy készséggel el fogadják. Pap a felszólítást elhárítja és ott hagyja az értekezletet. Niculescu tanár kifogást emel Nagy János dr. ellen, mert az a listából éppen olyan román kereskedők és iparosok nevét húzta ki, akik nemzetiségre való tekintet nélkül közbecsülésben állanak. Ajánlja, hogy a román tagokat a románok a kisebbségeket pedig a nemrománok válasszák meg és a politikát lehetőleg kerüljék. Végül elfogadták Metes Péter dr. prefektusnak azt a javaslatát, hogy ő bekéri az egyes kereskedelmi és iparos csoportok listáját és annak alapján listát állít össze, melyet majd az értekezlet megvitatása alá bocsát.

Tavasszal megindul az építkezés

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A múlt hét folyamán — mint megirtuk — ankét volt a városházán. Ezen az ankéton elhatározták, hogy szabályrendeletet készítenek, amelyben a város felszólítja az üres telkek tulajdonosait, hogy ha két éven belül a telket be nem építik, a város kisajátítja azt s olyan embereknek adja, akik vállalják a beépítést. Meghatározott főutcákon lévő rongálódott kisházakat lebontják s helyükbe modern többemeletes palotákat fognak építtetni. A földszintes házakra két-három emeletet kell emelni, ellenesethen a város azokat is kisajátítja. Ezt a szabályrendeletet a tegnapi tanácsülésen jóváhagyták.

Nagyobb építkezésbe fogott már az idén az Albina kolozsvári fiókbankja, mely hatalmas közraktárt létesít a vasuti állomással szemben. A raktár egytálas hitelintézet is lesz, amennyiben az ott elhelyezett árura a bank hitelt fog nyújtani a tulajdonosának.

Ötszáz vagon árut befogadó közraktárt épít egy nagy cég is. A Banca Centrala, mely gabonacsztályát a Deák Ferenc-utca 1. számú házába helyezte át, oly feltétellel kapta meg a lakásbiztoságtól az emeleti helyiségeket, hogy a tavasz beálltával teljesen átalakítja a házat, amelyre két új emeletet húz tisztviselői részére, a földszintet kávéházzá s boltelhelyiségekkel alakítja át. Nagyobb kiterjedésű telket vásárolt a Mar. Morosch-Blank cég, hogy tisztviselői részére lakásokat építsen. Azonkívül sok magánember folyamodott építési engedélyért. Az egyik gőzmalom tulajdonosa modern szállodát épít a Ferenc József-uton s a város is hasonló tervekkel foglalkozik. Egy nagyobb konzorcium s van alakulóban, mely külön építkezési akciót indít s főleg bérpalotákat épít.

HÍREK

AZ UJ KELET TUDÓSÍTOJÁTÓL

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Zsidó élet Cambridgeben

Hogy élnek a Cambridgei zsidó diákok? Anál érdekesebb ez a téma, mert a városban nincsenek zsidók a diákokon kívül. Zsidó hitközség nincs, nem is volt, a diákok a maguk zsidó társadalmi életét élik, saját szinagógájuk van, ahol a kántor szerepét egymás között osztották ki a jobbhangú fiúk. Minden héten más-más diák énekel a templomban, ahol az anglikán templomok csöndes áhitata honol.

Ez a diák-élet vallási oldala. A zsidó fiúk azonban saját kulturájukat is művelik. Van egy irodalmi és tudományos társulatuk, ahol esténként összejönnek, szemináriumokat tartanak, olvasnak és több ízben zsidó szellemi előkelőségeket hívnak meg felolvasásra. Nemrégiben Zangwill Izrael tartott felolvasást a cambridgei zsidó diákok előtt a középkor zsidó költészetéről, a következő héten dr. Herz beszélt a „zsidó gondolkodásról”.

A másik egyesület a cionista diákok egylete, amely inkább aktív zsidó munkával foglalkozik, de azért fenntartja a kontaktust a nemcionista zsidó diáksággal, amely napról-napra mindjobban megbarátkozik a cionista eszmével. A cionisták között van Sir Herbert Samuel fia is. A kormányzó Palesztinába való elutazása előtt a cionista diákok egyletében Erec Jisraelt ujjáépítéséről tartott hosszú előadást.

A zsidó diákok zsidóságuk hazugsulyozása következtében nagy tekintélynek örvendenek az angol diákság körében. Minden sportban, tanulmányi versenyben részt vesznek. Az egyetemen zsidó tanárok is működnek: Dr. Izrael Abrahams, Hersch, a perzsa irodalom előadója és Fox, akire a kollegium nevelésügye van bízva. A zsidó tanárok zsidó diákjaik mozgalmában résztvesznek s tevékeny zsidó munkát végeznek.

— **A Jehudith közgyűlése.** A „Jehudith” elnöksége értesíti az egyesület tagjait, hogy vasárnap délután félháromkor közgyűlést tart.

— **Versmértékek a héber költészetben.** Ez a cím dr. Zwi Ellner értekezésének, melyet a kolozsvári hebraisták „Ivria” körének szombat esti összejövetelén fog olvasni. Az előadást a Calea Regele Ferdinand (Ferenc József-ut) 52. sz. alatti neolog zsidó iskolában tartják meg hét órai kezdettel.

— **Ezer házat építenek tavasszal Bukarestben.** Bukarestből jelentik: A főváros polgármestere ma tárgyalásokat kezdett egy angol érdekeltséggel, mely tavasszal mintegy ezer házat akar építeni Bukarestben.

— **A Jehudith harmadik teadélutánja.** Va-ánap este hat órakor tartja a kolozsvári zsidó nők „Jehudith” kultúregyesülete ezidei harmadik teadélutánját a Hagigibor sportegyesület str. Avram Jancu (Petőfi-u.) 18. sz. alatti helyiségében. Székely Zoltán a Tarbut főtitkárja a zsidó történelemről fog nívós előadást tartani. Solem Alejchem és J. L. Perez zsidó meséiől Kasztner Riza fog felolvasni az írók életrajzának ismertetésével kapcsolatban. Kende Bösi énekelni fog. Ilkovicz Eliz zongorajátéka, Beethoven hatodik szimfóniája után szemelvényeket fognak előadni. „A zsidó nő a Talmudban” címmel. Belépődíj személyenként öt lei.

— **Jorga beszámolója a párisi történelmi és művészeti kongresszusról.** Bukarestből jelentik: Jorga pénteken délután a román akadémia ülésén beszámolt a párisi történelmi és művészeti kongresszusról, amelyen Roumánia képviselője.

— **Választási eredmények.** Az országos zionista konferenciára több helyen ejtették meg a választásokat. Az eredményről a következő tudósításunk számol be: Balászfalván rendes delegátusok lettek: Eisikovits Dezső, Kun Adalbert, dr. Friedmann Márton, póttag Hatzlinger Gyuláné. — Szatmár: Mizrachisták: Id. Reiter Mór, dr. Stern Mór, Reich Salamon, Jeremiás Zsigmond, dr. Komlós Béla, Blau Mór. Póttalagátusok: Lovendel Adolf, Jakab Antal, Guth Lajos, Gottlieb Hermann, Keszenbaum Hermann, Nussbacher Károly, Grossmann Sámuel, Paládi Zsigmond. Klalcionisták: dr. Jordán Sándor, Klein Vilmos, dr. Fischer Sámuel, Sugár Fülöp, Schiffer Jeromos, Hollós Sándor és Berger Mózes. Póttalagátusok: Farkas Károly (Pálfalva), Markovics Elek, Gottlieb Jenő, Trautner Sámuel. — Hátszeg: Klein Henrik, Abrahám József, Löwy Lipót, Weil Lajos, Rottmann Manó. Póttalagátusok: Markovics Abrahám, Abrahám Józsefné, Klein Henrik. Nagyvárád: Dr. Markovics Ignác, dr. Kovács Gyula, Kohn Gábor, Klein Emil, Leitner Zoltán, Stern S. Endre, Blum Zsigmond. Póttalagátusok: Dr. Pogány Gyula, Rippner Farkas és dr. Weitzmann Izso. — Marosvásárhely: Bretter Vilmos, dr. Bretter Rudolf, Czitrom Jakab, Klein Lajos, dr. Blatt Miklós, Sárkány Samu, Mandel Vilmos, Rabbiner Jakab, Wohlster Kálmán, dr. Erdélyi Emil, dr. Czitrom Lázár, Vámos Sándor. Póttalagátusok: Wencel Dávidné, Wolff Győző, Katz Zoltán, Batta Ignác és Weisz Elek. — Nagykároly: Mizrachisták: Schönfeld Lázár főrabbi, póttalagátus: Klein Zoltán, klalcionista: Szirmai Károly, póttalagátus: Gál Samu. — Segesvár: Dr. Fried József, Abrahám Lázár, póttalagátus: Fried Adolf. — Nagyszombat: Dr. Eliás Mór, Felter Alfréd, Gerson Mátyás, Goldstein Ferenc, Lukács Aladár, Márk M. r., dr. Révész Béla, Riezser Adolf, dr. Segal Zsigmond, Póttalagátusok: Fehér Samu, Grünberger József, Teszier Simon. — Tóvis: Abrahám Lajos.

— **Mintavásár Barcelonában.** A madridi kereskedelmi és iparügyi minisztérium elhatározta, hogy 1922. március 5—22-ig nyilvános mintavásárt rendez, amelyre a romániai ipar részére külön pavillont állít fel. A spanyol kereskedőket a következő hazai ipar-cikkre érdeklik: mindennemű fatartályok és burkolatok, épületfák, traverzek, napraforgóolajpogácsák és petróleumtermékek. Közlebbi információkat a madridi kereskedelem és iparügyi minisztérium ad, amelyhez e tárgyban intézett megkereséseket „a barcelonai mintavásárhoz” jelzéssel kell ellátni.

— **Diszelóadás Bukarestben a névtelen hősök emlékére.** Bukarestből jelentik: November 24-én névtelen hősök emlékére a fővárosi Nemzeti Színházban nagy diszelóadás lesz.

— **Lengyel konzulátus Jaffában.** Varsóból jelentik: Lengyelország a napokban konzulátust fog felállítani Jaffában.

— **Elfogták a beszarabiai vasuti merénylőket.** Bukarestből jelentik: Beszarabiaiában, Tighina megyében októberben két merénylőket követtek el a vasut ellen, amelyek csak szerencsés véletlen következtében nem jártak emberáldozatokkal. A sziguranca-nak három hétig tartó nyomozás után most sikerült a merénylőket, összesen tizenhét embert letartóztatnia. A megtartott hazkutatások alkalmával bombákat találtak, amelyekkel további merényleteket terveztek. A letartóztatottak vallomásából kiűnik, hogy parancsaikat Tiraspolból kapták. A beszarabiai vasuti merényleteket tehát nem a bukaresti szenátusi merénylők követték el, mint ahogy azt elfogatójuknál gondolták.

— **Sztrájkolnak a nyomdászok Aradon.** Aradról jelentik: A nyomdászok bérkövetelés miatt sztrájkba léptek. Az aradi lapok ma már nem jelentek meg.

— **Abbessziniai zsidók Palesztinában.** Jeruzsálemből jelentik: Tegnapi ide érkezett dr. Faidovics, aki az itt élő abbessziniai zsidók életét fogja tanulmányozni. Mint értesítjük, dr. Faidovics propagandát fog indítani az abbessziniai zsidók helyzetének javítására.

— A „Peuple Juif” ismét „L'Echo Sioniste” lesz. A Párisban megjelenő „Peuple Juif” című sionista heti folyóirat legközelebb visszatér régi címéhez, amelyet megalkulásakor viselt és újra „L'Echo Sioniste” lesz. A lap irányában is változás áll be, amennyiben az eddigénél is prouoszirizotabb sionista szellemben fogják írni.

— Uj hajójárat Konstancia—Newyork között. Triestből jelentik: Az „Il Piccolo” írja, hogy az „Amerika” nevű nagy személyszállító hajó, mely egy olasz társaság tulajdona, ezután egészen Konstanciáig fog közlekedni. A hajó eddig Newyorktól Nápolyig közlekedett.

— Kártalanítás nélkül sajátítják ki a nagybirtokokat. Belgrádból jelentik: A kormány törvényhozási uton rendezi az agrárkérdést. Az agrárreform a nagybirtokokat kartalanítás nélkül fogja kisajátítani, ezenkívül kisajátítja a Habsburgok birtokait és az ezek által adományozott olyan birtokokat, amelyek még nem mentek át a megajándékozott család harmadik személyére.

— Helyreállítják a rendet Beszarábiában. Kiszeneből jelentik: Popovics tábornok, Beszarabia katonai parancsnoka magához hívatta a hisenevi újságírókat és felkérte őket, semmit se írjanak a hadseregről és mindenben legyenek segítségére, hogy a rend helyreálljon. Az egész országgrészben csak románul szabad telefonon beszélni.

— Revolveres rablótámadás Bukarestben. Bukarestből jelentik: A fővárosban apacsok és zsebmetszők garázdálkodnak. Ma éjjel három apacs revolverrel megtámadott egy rendőrtisztviselőkből álló társaságot. A banda egyik tagját, Ilic Rossz, sikerült megsebesíteni, de társai magukkal vitték. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Kivándorolnak Németországból a munkások. A német munkásság, mely a békeszerződés által teremtett gazdasági krízis folytán a legsúlyosabb helyzetbe jutott, a kivándorlásban keres menedéket. A német jelentések szerint az utóbbi időben a kivándorlás hihetetlen arányokban emelkedik. Legszomorúbb a helyzet a német kikötővárosokban, mely munkásságát, a német hajópark kiszolgáltatása által, keresési forrasuktól fosztották meg. Hamburg, Bréma, Lübeck és a többi német kikötővárosok lakóinak kivándorlása ijedősen emelkednek. A kivándorlók nem az északamerikai Unióban keresik boldogulásukat, hanem Délamerikába mennek, ahol bár nagyobb munkával, de sokkal több kilátással kezdhetik meg új életüket.

— Házasság. Schwimmer Katókat Temesvárról eljegyezte Meisner Menó Marosludsról.

— Birói végzés nélkül nem lehet kilakoltatni. Bukarestből jelentik: Múltán a háztulajdonosok részéről újabb több törvénytelen kilakoltatás történt, Antonescu igazságügyminiszter körrendeletet intézett a prefektusokhoz, amelyben felszólítja őket, hogy birói végzés nélkül semmiféle kilakoltatást ne tartsanak és azokat a legerősebben akadályozzák meg.

— Gyilkosság Kecskeméten. Kecskemétről jelentik: Tegnap itt megdöbbentő gyilkosság történt. Ferenczi József lókereskedő megölte Gyukics Mária pincérlányt, akivel vadházasságban élt s akitől szabadulni akart. Ferenczi a gyilkosság elkövetése után gödröt ásott az udvaron és abban tüntette el az áldozatot. A rendőrségi bizottság kiásta a hullát. A szerencsétlen nő teste tele volt ütések nyomával. Karjai és lábai csaknem teljesen össze voltak törve. A detektívek rövid keresés után megtalálták a gyilkost, akit letartóztattak.

— Uj sajtótörvény Belgrádban. Belgrádból jelentik: A törvényelőkészítő bizottság az új sajtótörvényjavaslatot tárgyalja. A javaslat egyik pontja szerint képviselő nem szerkeszthet lapot.

— Adóbevallási ívét mielőtt kitölti, tanulmányozza át „Utmutatás az adóbevallási ívek kitöltéséről” szóló magyarázatokkal és példákkal ellátott könyvecskét. Ára 5 lei. Kapható mindenütt. 6 lei előzetes beküldése ellenében szállítja a Radió R.-T. Cluj.

— Károly exkirály utolsó órái Tihanyban. A milánói „Corriera della Sera” közli azt a nagy távirati tudósítást, amelyet Magyarországra küldött külön tudósítója november 1-én Baján feladott. Elmondja benne, hogy a tihanyi kolostorban előtte való nap délután három órakor megjelent Siménfalvy ezredes Károly királlyal és tudatta vele, hogy este nyolc órakor el kell utaznia. A király azt felelte:

— Nem utazom.

Midőn Siménfalvy kérte, ne juttassa őt ama szomorú kényszerűségbe, hogy erőszakot kelljen alkalmaznia, a király meglepetten kérdezte:

— Azt akarja ezzel mondani, hogy vonakodáson eseten fel van ön hatalmazva kényszerítő intézkedésekre?

— Igen Felség! — hangzott a válasz.

— Van irásos utasítása?

Siménfalvy fölmutatta a rendeletet, melynek átoltasása után a király kijelentette:

— Jól van, engedek az erőszaknak — s azonnal értesítette Zita királynét.

A királyé, ki az előző napok alatt az egész környezetet csodálkozásba ejtette bátor, nyugodt, lemondó magatartásával, sirásra fakadt. De ettől fogva többé nem látott könyvet a szemében. A tudósító megemlíti, hogy a király egy nappal előbb fogadta Wolff Károlyt, a főudvarnagyi bíróság elnökét, aki azért jött, hogy a király magánügyeivel megbízott svájci ügyvédje procuráját átvegye. Gratz Gusztávot azért hagyták az elutazásig Tihanyban, mert a király vonakodott fogadni Kánya Kalmánt, a kormány kiküldöttjét s az érintkezés Gratz közvetítésével történt. A tudósító értesülése szerint a király elutazása előtt egy rövid levelet adott át Siménfalvy ezredesnek a magyar kormány számára, amelyben elismeri, hogy a kormány a hatalmak fenyegetéseinek preszúrája alatt cselekedett és amelyben kijelenti, hogy magyar állampolgári összes jogait és köleségeit fentartja.

— Holttest a CFR. üzletvezető-ségi palotájában. Ma reggel öt órakor Sipos János CFR. kazánházi munkást holtan találták az üzletvezető-ségi palota egyik mosókonyhájában. Sipos János ötven év körüli beteges, gyenge férfi volt. Este haza akart menni, de összerogyott és a kazánházban akart meghuzódni. Onnan azonban egy kazánházi fűtő, aki Sipost munkaképtelensége miatt már napok óta gorombán kezelte és bantalmazta, kiutasította. Így került Sipos a mosókonyhába, ahol hirtelen meghalt. Amikor a holttestet az üzletvezető-ségen észrevették, értesítették a rendőrséget, ahonnan egy tisztiorvos ment át a helyszíni szemle megejtésére.

— Rendőrségi hírek. A járásbíró-ság harmincezer leies sikkasztás miatt körözött V. J.-t. — Lőrinc Fallage Str. Regale Ferdinand 74. számú lakos feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen háromezerháromszáz leies lopás miatt. — A járásbíró-ság körözött Balahan Györgyöt, aki a fogházból megszökött. — Róza Weinstock Str. Jorgá 3. számú lakos huszezer leies család miatt tett feljelentést. — Friedmann Vilmos Str. Vasut 4. számú lakostól ismeretlen tettesek ellopták kétezeröttszáz lei értékű ruháját.

— Statul Negus'orese kolozsvári osztálya a helyi kereskedők tudomására hozza, hogy a f. hó 20-án délelőtt 10 órakor, Piata Unirei 23 szám alatt tartandó rendkívüli közgyűlésen a nemtagokat is szívesen látja. A közgyűlésen több a kereskedelmet közelről érintő tárgy is megvitatás alá fog kerülni.

Nem adnak fizetési halasztást a németeknek

Berlin, november 17. (RTI) A jóvátételi bizottság elvetette azt az angol javaslatot, hogy a németeknek a januári esedékesség megfizetésére halasztást adjanak.

Küijult a harc az olasz faszisták és a munkások között

Triest, nov. 16. A faszisták és a munkások között ismét összeütközés volt, amelynek beten meghaltak és ketten megsebesültek.

KÖZGAZDASÁG

A lei külföldi jegyzésének megszüntetése

a leispekulációt is megszünteti

Bonyodalmak a külföldi bankbetétek lefoglalása miatt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A külföldi betétek zárlatának kérdése egyre nagyobb hullámokat vet. A kényszerhelyzetben hozott intézkedés megtette hatását, a leizuhanás megállott. Ezzel szemben a külföld tiltakozása sem maradt el, sőt ebben az ügyben a bukaresti francia követ jegyzéket nyújtott át a román kormánynak, amelyben a zárlat megszüntetését kéri. A párisi bankárok azt követelték a francia pénzügyminisztertől, hogy ellenrendszabályul szüntesse meg a lei jegyzését a párisi tőzsdén.

Titulescu pénzügyminiszter jelenleg Párisban tartózkodik, ahol fontos pénzügyi tanácskozásokat folytat.

A tanácskozások kedvező mederben haladtak. Most azután illetékes helyen nyert információ szerint Titulescu párisi tárgyalásai megakadtak. Loucheur ujjáépítési miniszter, aki jelenleg Franciaország pénzügyi és gazdasági politikáját vezeti, megígérte a francia kormány támogatását a lei megjavítása ügyében. Amikor azonban az a hír érkezett, hogy a román kormány a külföldiek romániai bankletéteit letiltotta, a tárgyalások abbamaradtak és Loucheur visszavonta ígértét.

A francia kormánnyal egyidejűleg más államok is jegyzékben szólították fel a román kormányt a zárlat megszüntetésére, sőt több ország máris ellenintézkedéseket rendelt el. A berlini és szófiai tőzsdéken már letiltották a lei jegyzését, Budapest pedig az összes román értékek jegyzését beszüntették. Párisban ez még nem történt meg. Valószínű azonban, ha a rendeletet a román kormány meg nem változtatja, a lei Párisban sem fogják jegyezni.

A román kormány a külföld fellépésére — hír szerint — elhatározta, hogy a rendelet megváltoztatja, vagy teljesen visszavonja. A bukaresti szakkörök azonban a kormányt ellentállásra akarják bírni. Azt hangoztatják, hogy a lei jegyzésének megszüntetése a külföldi tőzsdéken csak hasznára lehet Romániának. A zár alá vett külföldi letétek összege hárommilliárd lei tesz ki és ez összeg sokkal többet javíthat a román valután, mint a lei további jegyzése. Azt is hangoztatják, ha a lei a külföldi és főleg a párisi tőzsdén nem fogják jegyezni, ez a leispekuláció megszüntetését is maga után vonja, ami csak emelheti a lei értéket.

Általában az a vélemény alakult ki, ha a kormány a bankbetéteket már lefoglalta, illetőleg azok ellenőrzését elrendelte, ezt a rendelkezését tartsa fenn. A kormány különben ebben az ügyben még nem határozott. Pénzügyi szaktekintélyek bevonásával a kérdést alaposan tanulmányozni fogja.

A jövő évi gabonatermés mentes

minden kényszerrendelkezés alól. A tegnapi minisztertanács elhatározta, hogy a jövő évi gabonatermést mentesíti, minden rekvirálás, kontingentálás, vagy maximális ár alól. Ez a határozat azért vált szükségessé, mert különböző kősa hírek miatt a földművelők körében az a felfogás alakult ki, hogy jobban járnak, ha csak magán szükségleteik számára eszközlik a vetéseket.

Esőzés az ékirályságban. Bukarestből jelentik, hogy a régi királyság minden részében tartós, kiadós eső volt, úgy hogy mindent hozzáfoghattak az őszi mezői munkához, elsősorban az őszi buzavetéshez.

Az elzásziak összevásáraóják a német márkát. Párisból jelentik: A Németország elszakított Elzászban a lakosság bihetetlen irányokban vágyolja a német márkát. Briandnak egy nemrégiben tett kijelentésére támaszkodnak, mely szerint a reparációs költségeket a legyőzött államok semmilyen körülmények között fizetni nem tudják, tehát azoknak fedezés csak internacionális alapon történhetik. Az elzásziak úgy látják a dolgok fejlődését, a Foch köré csoportosuló francia sovinsizta közvélemény kívánsága, hogy Németországnak, ha kell, élote árán is viselnie kell a háboru okoz a károk megtérítését, nem marad a francia politika irányvonala. A Strassburgban megjelenő „Strassburger Neueste Nachrichten“ című lapban szomoruan állapítják meg Franciaország új polgárainak hazafiatlan viselkedését és óva intik őket a céltalan Rijnán túlra való teletámasztól.

Dohánygyár Adakaleh szigetén. Bukarestből jelentik: A kormány elhatározta, hogy Adakaleh szigetén dohánygyárat állít fel.

Valutapiac:

Bukarest, nov. 17. Márka 80-82, leva 86-90, font sterling 550-570, francia frank 1080-1100, svájci frank 600-620, olasz lira 600-620, drachma 148-150, dinár 470-485, osztr. kor. 470-485, ezüst szokol 148-150, lengyel marka 470-485, török-lira 470-485.

Páris, nov. 17. Bukarest 54915, Newyork 1332, Belgium 5758, Sráje 272, Madrid 1478, Berlin 59/16, Bécs 1478, Amsterdam - Budapest -

Bécs, nov. 17. Lei 3675, dinár 8400, dollár 6790, belga frank 412, francia frank 412, svájci frank 1105, holland forint 2250, dán korona 625, jugoszláv korona 6150, norvég korona 625, svéd korona 6150, szokol 6150, magyar korona 625, leva 235, lira 235, marka 235, lengyel marka 152, font sterling 22500, rubel 152.

Prága, november 17. Lei 576250, dinár 18375, marka 3610, leva 4375, svájci frank 178750, horvág korona 123850, dán korona 1723, svéd korona 2153, lira 385, francia frank 68500, font sterling 374, dollár 93, osztr. kor. 149 1/2, holl. for. 8233, belga frank 22750, lengyel marka 22750, magyar kor. 182250.

Zürich, nov. 17. Bukarest 350, Berlin 205, Amsterdam 523, Newyork 523, London 2101, Páris 3337, Mitano 2300, Brüsszel 1478, Kopenhága 1478, Stockholm 1478, Kriztánia 1478, Madrid 1478, Prága 550, Budapest 50, Zágráb 190, Buenosayres 15, Varsó 15, Bécs 17, osztr. leb. kor. 18.

Budapest, nov. 17. Lei 618, napoleon 3420, font sterling 4000, leva 81, francia frank 7430, marka 416, lira 4050, osztr. kor. 1825, rubel 50, szokol 1645, svájci frank 1316, lengyel marka 21.

SZÍNHÁZ.

Carmen és Romeo és Julia a Magyar Színházban. A Magyar Színház két operareprize készült: a Carmenel és a Romeo Juliára. Mindkettőt még a jövő hónapban színházzal. Ezeknek az operáknak az előadása után kerül a sor Bródy Miklós és Bárd Öszkár „Thámár” című székelynének a bemutatására.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Péntek: Offenbach. (Operettjandóság, először. Reménytelenül. Premibérlét 12. szám.)
Szombat d. u.: Bánk Bán. (Harmadik ifjúsági előadás, igen olcsó helyárakkal. Előadó Vinszendi Lajos, igazgató.)
Szombat este: Offenbach. (Operettjandóság, 2-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlét 50. szám B.)
Vasárnap d. u. fél 4 órakor: Offenbach. (Operettjandóság, 3-odszor. Rendes esti helyárakkal.)
Vasárnap este fél 8 órakor: Offenbach. (Operettjandóság, nagyadazer. Premierhelyárakkal. Általános bérlétszabatt.)
Hétfé: Offenbach. (Operettjandóság, 5-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlét 51. szám C.)
Kedd: Offenbach. (Operettjandóság, 6-odszor. Rendes helyárakkal. Általános bérlétszabatt.)
Szerda: Offenbach. (Operettjandóság, 7-odszor. Rendes helyárakkal. Napibérlét 52. szám D.)

A műsorra tilított előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Mától kezdve a magyar színház műsorát hosszú ideig teljesen és kizárólag az Offenbach előadásai töltik be. Minden este, sőt még vasárnap délutánra is ez a mindentűt szenzációs sikert aratott operettjandóságot adják. A színház az évad egyik legnagyobb sikerét reméli az Offenbach-tól. Mind a három felvonásra új díszletek készültek, amelyeknek pazar szépsége és hű stílusa bizonyára meg fogja lepni a közönséget. Egyelőre az Offenbach hét előadására árusítja a pénztár a jegyeket: péntekre, szombatra, vasárnapra (délutáni és esti előadásra), hétfőre, keddre és szerdára.

ROMÁN OPERA.

Péntek: Traviata
Hétfé: Pillangókisasszony
 Mindkét előadásán Caliope Seinescu vendég-főlépésével a főszerepben.

A mozgó műsora: Az Egyetem-mozgóban pénteken az óriási sikert aratott monumentális amerikai film, Bloody Fox. A Transsylvania filmgyártó tulajdona, az amerikai Lux-gyár mesterműve. A fordulatok, mozgalmak történet a vad nyugaton pereg le farmerek, cowboy pásztrok és az indiánok között. Szombaton csak egy napig, az élet hátszínháza, slágerdráma, a főszerepben Scharlotte Sabatelli. Egy fejedelmi sarj és egy közrendű család lányának szerelme. Vasárnaptól hatásos dráma, az amerikai Pathé remeke. Főszerepben Dann Violával. - Az Apolló-mozgóban pénteken és szombaton a Kis hercegnő, filmjáték, a címszerepben a bájos és végtelenül tehetséges filmnő, Lotte Neumann. Vasárnaptól nagy társadalmi dráma, Dicsőség vagy halál, a főszerepben Kaiser Dóra és Nerval Róbert. - Az Uránia-mozgóban pénteken és szombaton hatásos, érdekes meséjű, csodaszép tájfelvételekkel ékes dráma, Az élet gulyája, főszerepben Italia Almirante Manzini. Vasárnap, csak egy napig, Giorgio hercegnő, Dumas Sándor regénye filmen.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Feloldó szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Porana József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókiadó: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
 Szerkmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként .... 30 lei
 hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint veszi fel a kiadóhivatal.

Tudja-e már Ön a Tnarbutak?

Függőlámpák, falilámpák és mindentéle világítási cikkek.
Préselt üveg áruk
 ornament tábla, ablaktapasz valamint kristályfehér, csiszolt és festett üveg áruk és porcellán áruk raktáron vannak.
 Kérjen árajánlatot **Nomios Testvéreiktől**
 Oradea-Mare - Nagyvárad

Keretfűzők — Díszlámpák

Ujrafencserezés!
Finntükrök gyártása.
PÉCHY ÉS TÁRSA
MODERN ÜVEGCISZOLÓ és TÜKRÁRUGYÁR
 üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte
 Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon megrendelhetők.
KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

A clujj aut. ort. izr. hitközség Választási Bizottságátó

Feihívás a hitközség t. tagjaihoz!

Hitközségünk a közelben, főrabbi nyugalomba vonulása és a főrabbi állás betöltése tárgyában közgyűlést fog tartani. A közgyűlésen azok, kik az 1920. évről 25 leinél magasabb összeggel tartoznak, választói joguk nincsen.

Lehetetlen lévén, hogy a pénzbeszedő rövid időn belül az összes hátralékosokat felkeresse, figyelmeztetjük a t. tagokat, akik választói jogukat gyakorolni óhajtják, hogy e hó 20-ig a titkári hivatalban (akár telefonon is, tel. szám 302.) érdeklődjenek, hogy nincsenek-e hátralékban, igenlő esetben pedig rendezzék azt, hogy nevelik a napokban összeállítandó választói névsorba felvétessenek.

Cluj, 1921. november 16.
Zélig Samu
 v. b. elnök.

Aut. Ort. Izr. Hitközség Ludesul de Mures
 Sz. 97/1921.

Pályázat

A marosludasi aut. ort. izr. hitközség előljárósága pályázatot hirdet az üresedésben levő 10000 állásra. Pályázóktól megkívántatik, hogy három elismert ort. rabbittól (בבית דין) val birjon és jó בעל תורה és בעל מורה legyen.

Fizetés megegyezés szerint. Lakás természetben. A pályázatok, a képesítésre, korra és családi állapotra, ugy szintén valási előéletre vonatkozó okmányokkal felszerelve folyó év november hó 31-ig nyújtandók be.

Próbaelőadásra megbizottaknak, az utiköltség megtérítetik.

Ludesul de Mures, 1921 november 8-án.
Weinstein Simon Goldstein Dezső
 hitk. jegyző. gondnok.

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.
 üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
 Telefon 71 1283
 Pontos és szolid kiszolgálás!

Rum- és likörgyárosok figyelmébe
 Eredeti **angol rumesszencia**
 valamint az összes egyéb fajtájú essenciák versenyen kívüli minőségben kaphatók
 Levélbeli megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek
„Continental” essenciagyár, Kolozsvár, Óvár

Olcsó bevásárlási forrás **Feiner Testvérek**
 rövid, bazár és játékaru nagykereskedésükben
 Cluj, Calea Regele Ferdinand (Wesselényi-u.)

APROHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legnagyobb apróhirdetés ára 10 lei.

A világhírű

Kerpel kávéfőző
Kerpel szappan
Kerpel Bőbészappan
Kerpel hintőpor

kapható kicsinyben és nagyban

Rózsa nagydrogeriában
Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii 28
Mályás köz. tér) — 1206

Zongorák:

rövid keresztűros, —
pianinók, perzsaszőnyegek,
antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg rejtőszó-
reklámmal
ORADEA-MARE, SZÉCHÉNYI-TÉR 2

Keskenyvágányu vasutak-

hoz mindennemű felszerelés, a győri vagon-
gyár gyártmányainak kizárólagos eladása:

Angol-Magyar Bank R.-T.

Keskenyvágányu vasutosztály. — Képviselotek:

CLUJ: Erdős Móric okl. mérnök, Piata Carolina 3.
(Telefon 887). ARAD: Gűringer és Bőhm okl. mérnökök

Vasutak tervezése, építése — Állandó erdélyi lerakat

Zwecks Auf- und Ausbau
eines grosszügigen

General - Agenturgeschäfte und Konsignations-Lagers

wird von einer energischen
kommerziellen Kraft mit
grossen Organisations-talent
Anlehnung an seriösem

kapitalkräftigem Kaufmann

mit vornehmen Bankrei-
senbeziehungen gesucht.

Erstrangige deutsche Fabriks-
verbindungen behufs Über-
nahme der Alleinvertretungen
gesiebert. Auch die Rich-
tung von Filialfabriken aus-
ländischer Fabrikfirmen ist
projektiert. — Anträge unter
„Viribus Unitis“ an die
Administration des Blattes.

Dióbelet

minden mennyiségben vásárolhatók

LÉB FIVÉREK CLUJ.
Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 8
TELEFON 471

„Melissát“

FRANZEL EMÁNUEL és HEINRICH SÁMUEL
kézműves nagykereskedése
Cluj, Piata Mih. Vit. (v. Széch.-tér) 34 Dick-ház.

Megérkez-
tek a
1921
cipőruházba Sz. Reg. Ferd. 5
nagy választékban női- és férfi cipők

Első Erdélyi Ékszerárugyár R.-T.

CLUJ-KOLOZSVÁR,
Strada Xenopol (Szappan-utca elején)

Állandóan raktáron tart saját ké-
szítményű láncot, gyűrűt, karkötőt.

Vállal minden e szakmába vágó mun-
kák elkészítését, alakítását és javítását

Fogászati arany és forrasztó

Huzal és lemez arany- és ezüstben

Telephon 2-13 Telephon

Felhívjuk a t. előfizetőink

és elbarátaink figyelmét

azon kellemes helyze-
tűnkre, hogy olcsón és
pontosan mindenféle
nyomtatványok, üzleti
könyvek, - meghívók,
címkék, levélpapírok,
névkártyák kiadóhi-
vatalunkban megren-
delhetők — Kívánatra
árajánlattal rendel-
kezésre állunk :-:

As Uj Kelet kiadóhivatala

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez
a páratlan határon

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindentűl!
Gyártja: „HIGIEA“ Kosmetikai és Vegyszertári Gyár
1926
CLUJ - KOLOZSVÁR

Cigaretta hüvelyek

teljes kiárusítása végett

Aida, Riz Vezir és Nil

hüvelyeket 1000 darabot
30 leért adom, amíg
:- a készlet tart :-:

Simion Erdélyi Simion

rövid, papir és norinbergi árak raktára

CLUJ-KOLOZSVÁR
Strada Regina Maria No. 37.

Paplan, matrac, ágynemű készen
és rendelésre legolcsóbban
Stern-nél Cluj,
Boesky-utca 9. szám szerezhető be

Rottmann Károly és Tsai

részvény ársaság
Timistora IV. Strada Iancu
Vacarescu (Bem-utca) 14.

Szesz-szabadraktár, szesz-
denaturáló telep. Szilvórium-
és törkölyfőzde, rum, likőr-
és konyakgyár :-: Bornagy-
kereskedés :-:

VASPOR

tornyos 1 láda 500 db. tartalommal
LEI 75.-

LÉBFIVÉREKNÉL CLUJ
Piata M. Viteazul 8. — Telefon 471.

Szőrme bundákban — és különféle szőrmékben nagy választék

Megrendelés, átalakítás
és festést minden meny-
nyiségben — vállalunk 1198

S. EISENSTÄDTER & Co.
szűcs, — szőrmearuháza
Cal. Viet. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

Lámpaáru,

fehér lámpa-
csövek, kristály-
fehér csiszolt üvegáruk, likőrös palackok,
demijonok legelőnyösebben beszerezhetők

Ausländer Testvéreknél Cluj.

Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39.
EN-GROS! Telefon 9-54. EN-DETAIL!

Üzletáthelyezés!

Hochteill Ignác borkereskedését
áthelyezte Piata M. Vit. (Széche-
nyi-tér) 13. alá. Wertheimer-ház

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likőr, rum különlegességeit, Elsőrendű
perzsait és borait. 1210 Szesz nagyraktár

KRISTÁLY

Fest, tisztít. TELEFON
500, 11-21

Figyelem!

A napokban jelenik meg
Feuerstein Kálmán új könyve:

A zsidó kérdés és annak megoldása
a cionizmus